

einsetzen
G
W

2. D. B. VI

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO AVGVSTO,
PRINCIPE REGIO, ET ELECT. SAXON. HEREDE
ETC. ETC. ETC.

QVAESTIONEM:

AN PECCATA, SEMEL
REMISSA, HOMINI
RELAPSO DENVO
IMPVTENTVR?

SVB MODERAMINE

DN. GOTTLIEB VVERNSDORFI,

S. S. Theologiae Doct. & Prof. Publ. Extraord.
nec non Coll. Phil. Adi.

*Patroni, Praeceptoris, & studiorum suorum Ampli-
ficatoris, omni observantiae cultu aeternum
prosequendi,*

PRO D. LVTHERI CATHEDRA
ANNO ACADEMIAE SECVLARI c15 15 ccII.

Ad d. Septembr.

PVBLCIE VENTILABIT

RESPONSVRVS-AVCTOR

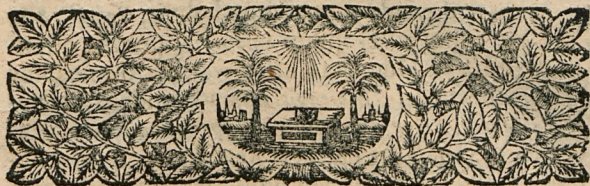
M. GEORGIVS THEODORVS Bess/

Onoldinus.

VITEMBERGAE, EX OFFICINA GERDESIANA.

RECTOR MAGNIFICENTISSIMO
D. RICHARDUS AVGVSTO
AN PECCATA REMISSA
REBVS IMPVNT
D. GOTTLIEB VERRSDORF
PRO D. GOTTLIEB VERRSDORF
M. GEORGIUS VITTOBIUS

PROOEMIUM.

HAud dubie in omnibus cordis & conscientiae angustiis, summo nobis solatio est, quod scimus, DEum velle ex mera gratia, per & propter Christi meritum, fide apprehensum, omnes promiscue peccatores serio poenitentes, recipere in gratiam, a peccatis absolvere, & aeterna felicitate donare. Hoc in capite, quantum situm sit, Apostolus docet, cum pio quodam Zelo correptus, & de veritate praedicati a se Evangelii certissime persuasus: *Et iam si, inquit, Angelus de Caelo aliud annunciet Evangelium, prater id, quod annunciatum est, anathema sit. Gal. 1, 8.* Itaque hoc centrum illud est, in quo reliqua Christianae doctrinae capita suavissima quadam consensione concurrunt, & ad quod tota recuperandae salutis, quam vocamus, *εὐνοουσία*, directa est. *Gratia DEI Patris, omnium beneficiorum fons & origo Justificationem vel praecipue respicit Tit. III, 7.*

Incarnatio Filii eandem pro scopo habuit, Gal. IV, 4. 5. 1. Job. III, 8. idque vel ipsum Salvatoris nomen ostendit, Matth. 1, 21. Huc tota Christi vita, huc omne illius officium spectavit. Inditavit nos ad eandem ut Prophetam, Matth. XI, 28. eandem nobis promeruit, procuravitque ut Sacerdos II. Cor. V, 21. Rom. IV, 24. Spiritus autem Sanctus seu vocet, seu illuminet, seu convertat, seu regeneret, Justificationem nostram intendit. Qvod uti cum B. Luthero in III. Symb. Art. Explicatione grati agnoscimus; sic eam in rem Verbo & Sacramentis utitur, quibus partus tanto pretio thesaurus, credentibus applicetur. Hic instituti a Christo Ministerii Luc. XXIV, 47. hic S. Baptismatis Zach. XIII, 1. 1. Cor. VI. II. 1. Job. I, 6. hic denique S. Cœne finis est & effectus, ut peccatorum remissionem a DEO consequamur Matth. XXVI, 28. hoc, inquit ipse, est sanguis meus, novi foederis, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum. Quid multa? Paulus Justificationem cum salute ipsa connectit: Justificati fide, pacem habemus cum DEO, propter Dominum nostrum Jesum Christum, per quem et habemus accessum ad gratiam illam, in qua stamus, & gloriamur in spe glorie filiorum DEI. Rom. V, 1. 2. conf. VI, 22. Nam quos justificavit, eos etiam glorificavit. Rom. IX, 30. Tanti ponderis, momenti que est is, quo de disputamus Justificationis articulus, ut recte Form. Conc. p. 683. Hic, inquit, locus, precipuus est, in tota doctrina Christiana, sine quo conscientia perturbata nullam veram et firmam consolationem habere, aut divitias gratie Christi recte agnoscere possunt. Et, qui eundem a Pontificiis corruptum, primus restituit, Lutherum puto, in Præf. Comment. ad

ad Galat. *In corde meo, inquit, iste unus regnat articulus, scilicet fides Christi. Ex quo, per quem, et in quem omnes mea diu noctuque fluunt & resfluunt Theologicae cogitationes. Nec tamen comprehendisse me experior, de tanta altitudinis, latitudinis, profunditatis sapientia, nisi infirmas et pauperes quasdam primitias et veluti fragmenta. Idem etiam de me profiteor, cui volupe semper & jucundum fuit, piis de amplitudine gratiae & meriti Christi Servatoris, cogitationibus immorari. Itaque cum jubeat a SUPERIORIBVS doctrinae qualescunque Specimen Theologicum edere, de eo nunc argumento dispiciam: AN PECCATA SEMEL REMISSA, HOMINI RELAPSO DENVO IMPVTENTVR? quod ut prospere mihi, feliciterque eveniat, DEVM ardentem oro!*

THESIS I.

DEVUS ex mera gratia, homini serio poenitenti, per et propter Christum, fide apprehensum, omnia peccata plene perfecteque remittit.

Ἐκθεσις.

§. I.

Cum Solus DEUS is sit, in quem ultimo peccatur, *Psal. LI, 6. 15.* hinc etiam Solus debitum, in Justitiam ejus impingens, remittere potest *Exod.*

A 3

XXXIV.

XXXIV, 7. *Psal.* XIX, 13. XXXII, 5. *CIII*, 3. 12. *Es.* XLIII, 25. XLIV, 22. LIII, 12. *Jer.* XXXI, 1. 34. L, 20. *Mich.* VII, 18. 19. *Dan.* IX, 24. *Sir.* II, 13. *Matth.* IX, 2. *Marc.* 7, 7. *Luc.* V, 21. VII, 49. ut adeo non erraverint Pharisei, profitentes, Solum Deum remittere posse peccata *Marc.* II, 7. neque hoc nomine a Christo ipso reprehensi fuerint. Interim ubi Deus, ceu causa efficiens principalis, peccata remittere dicitur, fateor, Eundem non eodem semper titulo ac nomine insigniri a Theologis. Etenim B. Hülsemannus in Breviario extenso C. XI. th. 3. *Causa*, inquit, efficiens principalis justificationis est Deus homini gratiosus *Jes.* XLIII, 25. Ego deleo iniquitates tuas propter me ipsum, & non recordor peccatorum tuorum; additque locum *Ephes.* II, 4. 5. Deus, quid dives est in misericordia, propter multam charitatem suam, qua dilexit nos; etiam nos quum in offensis mortui essemus, una vivificavit cum Christo, cujus gratia estis servati. B. autem Dannhauerus Justificationem ita definit: Hodosoph. *Phænom.* IX. p. 880. edit. 2. *Est* justificatio mutatio moralis, una, indivisibilis, in qua coram Deo iudice irato, sed placabili, homo reus, accusatus &c. absolvitur. Ubi quæ de Iudice irato posuerat, mox ita explicat: *Est* Deus ignis consumens, majestatis inaccessæ ad cujus conspectum nihil consistere potest, nisi quod est purissimum defecatisimumque: postulatis, ut creditor, Solutionem debiti, ad unguem, punit peccatum ut Iudex -- Sed & placabilis: qui, quem jus damnat, ex gratia absolvit. Hülsemannus proinde Deum remittere peccata statuit, ut est homini gratiosus; Dannhauerus, ut est iratus, etiam placabilis. Quorum ut concilientur sententiæ, melioris doctrinæ causa distingvimus, inter causam remotam, propinquam, proximam. Fundatur distinctio in tribus momentis, quæ circa procurandum salutis humanæ negotium, insinuat Scriptura. Primum est post lapsum, ante redemptionis decretum; alterum post redemptionis decretum usque ad executionem erga hominem lapsum, & in ipso; tertium ipsius executionis, qua verbum reconciliationis ut Apostolus vocat, annunciat, & gratia Christi offertur. In primo momen-
to

to Deus justus iudex homini est iratus, sic tamen, ut sit placabilis, & ad reconciliationem cum homine inclinet; homo autem iræ divinæ subiacet, ceu æternæ condemnationis reus, miserationis divinæ capax, sed nondum eam consecutus. In secundo momento Deus deprehenditur non modo ut justus Iudex iratus, etsi placabilis, sed & jam miserens actu, *mundumque adeo diligens, ut filium suum unigenitum illi det redemptorem Job. III, 16.* homo autem non tantum ceu miserationis divinæ capax sed & a Deo miserente actu dilectus, amore scilicet generali, quippe cui media salutis recuperandæ, jam dum sunt destinata, attenditur, & si de cetero *per naturæ profunde corruptionem maneat hostis Dei & impius Rom. V, 6. 8. 10.* In tertio demum momento, Deus non tantum Redemptorem mundo destinat, sed destinatum etiam cum Justitia & Satisfactione per verbum ad fidem generandam efficacem offert: Homo autem verbi efficaciam admittens, bona in eodem oblata recipit, firmaque sibi fiducia appropriat. His observatis, quæ Theologos conciliare queamus constat. *Dannhauerus spectavit Deum sub momento primo & ut causam principalem Justificationis remotam: Hülfemannus eundem spectavit sub momento secundo & tertio, adeoque ut causam justificationis efficientem propinquam, vel etiam proximam.*

§. II. Ceterum quæ huc usque de Deo, ceu causa Justificationis principali a nobis sunt disputata, de omnibus in Deitate personis accipiantur, necesse est. Præterquam enim, quod opera divinitatis ad extra sunt indivisa, ipsa etiam Scriptura singulis speciatim personis remissionem peccatorum assignat. *Patri quidem Rom. VIII, 33. Deus est, qui justificat, quo loco Patrem intelligi oportere liquet, siquidem de illa persona loquitur, quæ proprium habet Filium; Filio autem Jesh. LIII, 11. cognitione sui, justificabit justus servus meus, multos. E Coll. III, 13. Sicut Christus condonavit vobis; ita & vos. Denique Spiritui Sancto 1. Cor. VI, 11. abluti, Sanctificati, justificati estis in nomine Domini Jeshu, & per Spiritum Dei nostri. Ne quid de illo adjiciam, dilectionem mundi, toti Trinitati com-*

communem esse, & in Sacramento *Baptismi*, quod inter *medi* justificationis nostræ est *Tit. III, s. 7.* omnes in nomen Patris, Filii & Spiritus Sancti baptizari.

§. III. Quod ipsum uti ab omnibus iis facile conceditur, qui Trinitatem personarum agnoscunt; Sic multum de illo contenditur in Ecclesia, utrum potestas remittendi peccata, etiam Christo secundum humanam naturam conveniat. Negant quippe Reformati in *Admonit. Neostad. c. IIX, p. 255. it. in Coll. Mompelg. p. 255. nec non im Lurgen Bericht der Reformirten Kirchen in Preussen. conf. Piscator in Apol. c. Röder. pag. 458. Sobnius in Exegeti A. C. p. 447. Altung. LL. CC. p. 326. Wendelin. L. 1. Christ. Theol. c. XVI. p. 267.* Quibus omnibus unicum illud opponimus *Matth. IX. 6. Filius hominis habet potestatem in terra remittendi peccata.* Quo in loco Servatorem, de se, non solum ut Deo, sed & quia homo est, loqui, sonora voce testatur, dum (1.) dicit: *filius hominis habere potestatem,* (2.) habere eam *in terra.* in statu humiliationis & terrenæ conversationis, & quod (3.) Deum populus glorificat, quod *dedisset* hanc potestatem, & quidem (4.) *hominibus,* humanæ nimirum Christi naturæ. De qua hæc singula accipi oportere comprobatur generalis orthodoxæ antiquitatis regula Arianis opposita: *Quæcumque Scriptura dicit in tempore data esse Christo, illa de persona Christi intelligenda sunt, non secundum Deitatem sed secundum assumptam humanitatem.* Rationem reddit *Vigilius L. V. c. Eutychen: quia divina natura non indiget honoribus sublimari, dignitatis profectibus augeri, potestatem Cæli & terre obedientie merito accipere; Secundum carnis igitur naturam illa adeptus est, qui secundum verbi naturam nihil aliquando eguit.* Addo, Christum remissionem suo sanguine acquisivisse *1. Jo. I. 7. Sanguis enim Jesu Christi, filii Dei mundat nos ab omni peccato & Matth. XXVI, 28. ipse ait: Hoc est sanguis meus novi fœderis, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum. conf. Act. XX, 28. quidni ergo etiam ut homo, beneficium pretioso sanguine acquisitum 1. Petr. I, 19. in homines conferret?* Damus tamen, hanc potestatem competere Christo

Christo homini, non *ex se* aut *per se*, quia homo est, sed per & propter *unionem personalem* & quia homo est, in unitate personae Filii Dei subsistens. quo de vid. Chemnit. de duab. Natur. c. 24. it. Schröder. de Communicat. Idiom.

§. IV. Ceterum ut idem hic Ministerium reconciliationis inter homines instituit 11. Cor. V. 18. sic Eidem potestatem remittendi peccata liberaliter indulgit Job. XX. 21. Ubi tamen distingvimus inter potestatem remittendi *αὐτοῦ καταπέρας*, seu *αὐτοῦ καταπέρας*, & ministerialem seu *δικαιοσύνην*. Illa nulli hominum, sed *Soli Deo* competit Marc. II. 7. Matth. IX. 6. Haec *Ministris* Ecclesiae, qui peccata remittunt *ex gratia Dei*, per illos operante, tribuitur.

§. V. Causa remissionis *impulsiva* est, *gratia, non gratum faciens*, quatenus cum habitu charitatis unum constituit, ut Bellarm. c. IV. de grat. & Lib. arb. & L. a. de Grat. cap. 3. docet, cujus uberiorem explicationem Gregorius de Valentia T. II. Disp. IIX. quæst. p. 1. exhibet, nec non Becanus in Disp. de auxiliis gratia, in quantum per & propter eam coram Deo justificemur. Conf. Concil. Triad. Sess. VI. 12. a quibus parum abeunt Sociniani, Arminiani & alii qui Justificationem nostris operibus tribuunt: Sed est *gratia, gratis absolvens a peccato & pena Rom. III. 24. Act. XV. 10. Rom. IV. 16. V. 15. 17. 21. XI. 5. 6. Gal. II. 21. V. 4. Eph. I. 5. 6. 7. II. 8. Tit. III. 7.* non tamen absolute, sed in respectu ad Satisfactionem Christi, quippe sine qua nulla peccatorum remissio potest contingere. Matth. XXVI. 28. Ebr. II. 10. IX. 22. Neque enim *gratia Dei* cum Christi Satisfactione pugnat, ut Catechismus Racoviensis c. VIII. qu. 15. & Socinus L. de Serv. Christ. P. II. c. 2 f. 320. & Osterod. P. III. c. Tradet, putant; sed potius Satisfactio remissionem peccatorum illustrat & confirmat. Siqvidem (1.) remissio peccatorum non opponitur Satisfactioni *Simpliciter*, sed solum *nostrae*, ac propriae (2.) Gratia Dei & redemptio filii manifesto conjunguntur, Rom. III. 24. *Justificamur gratis, hoc est, gratia ipsius per redemptionem, factam in Christo*, conf. Eph. I. 6. 7. Enim vero (3.) Satisfactio Christi est effectus misericordiae

diæ divinæ Jo. III, 16. Sic Deus dilexit mundum &c. Rom. V, 8. Christus pro nobis mortuus est, cum adhuc peccatores & inimici essemus it. Gal. II, 20. conf. I. Jo. IV, 9. & (4.) fundamentum remissionis in merito Christi residet, ac non nisi per & propter Christum nobis contingit. *Electi enim Sumus in Christo Eph. I, 4. in ipso benedicimur v. 3. in ipso grati & accepti reddimur v. 6. in ipso habemus remissionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum v. 7. in ipso iusti sumus II. Cor. V, 21. in ipso denique Salvamur Act. IV, 12.* Igitur per particulam gratis omnis quidem dignitas, opus & meritum, respectu nostri, nunquam vero Satisfactio & meritum Christi excluduntur.

§. VI. *Subiectum recipiens remissionem peccatorum est Solus homo exclusis Angelis. Boni quippe non indigent: ad malos non pertinet. Deus enim Angelis peccantibus non pepercit, sed in tartarum detrusos catenis caliginis tradidit, damnationi servatos II. Pet. II, 4. & quemadmodum nuspian Angelos assumpsit Ebr. II, 16;* sic etiam nuspian pro illis satisfecit, quo posito spes omnis consequendæ veniæ est præcisâ. Quod contra *Origenem* & non nullos ex antiquioribus notamus. Quibus sese post *Lollarum Waltherum, & Gvil. Possellum,* exploratæ impietatis hominem, hodie *J. G. Petersenius* in tract. de æt. Evang. & *M. G. Arnoldi* adjungunt Vid. hujus *Hæresiol. L. III, 3, 5. XIV, c. 3, n. 2. it. XVI, c. 22, 12.*

§. VII. Neque tamen ad *Solum*, sed *omnem* quoque hominem tantum beneficium pertinet. Quod etsi scenæ suæ inservientes Reformati negent, & ad *Electos* solos restringant, utpote *Calvinus L. III. Instit. cap. 22. §. II. Beza resp. II. ad acti. Mompelg. pag. 147. 163. Zanchius;* *Piscator* e Recentioribus *Jansenius, Maccovius, Altingius, Maresius, Voetius, Wendelinus Syntagm. p. 297. membr. 8. it. Confess. Gall. a. XII. Anglicana. XV. Acta Syn. Dordr. a. XVI. Canones Dordr. s. 1. Can. 6. 7. 8.* tamen gratiæ divinæ & meriti Christi universalitas, serâ etiam Servatoris ad tantum beneficium amplectendum invitatio *Matth. XI, 28.* nostram facile confirmat sententiam. Quæ tamen ad applicationem, & actualem collationem extendi non solum;

lim; hic enim ut seria peccatorum agnitio, & vera in Christi fides accedat, necesse est. Hinc *non omnes* promi-
cuiusmodi homines, sed *serio penitentes* in thesi subiectum huius capax
innuimus. Hic autem multa Nostris est disputatio cum
Pontificiis de partibus penitentiae, quas illi tres numerant:
contritionem cordis, confessionem oris & Satisfactionem operis.
Ubi per satisfactionem speciatim intelligunt opera indebita,
quae post absolutionem imponuntur reconciliatis, quod quidem
fieri dicunt si poenas & flagella divinitus immissa patienter
ferant, opera laboriosa sponte assumant, & multam Sacerdotum
arbitrio injunctam, subeant. *vid. Bellarmin. L. IV. de penit. cap. IV. & Coster. in Enchir. c. II. ex concilio Trident. sess. 1. c. 9.* quae, quam frivola sint, dudum est demonstratum a
Nostris. Deus enim sponte, ex pura pura gratia poenas peccantibus
remittit: ad haec, poenae illae a Deo immittae non sunt actiones,
quomodo ergo haberi pro Satisfactionibus possunt? Cumque Deo non
possit satisfieri operibus debitis & ab ipso praecipis atque praescriptis,
multo id minus fiet operibus indebitis & humana auctoritate electis,
quibus se frustra colitatur Deus *Matth. XV, 9.* Ut autem Sacerdotes &
Ecclesiae Ministri, multas poenitentibus & reconciliatis imponant,
ejus rei nec potestatem accipere a Christo, nec ul-
lum vel exemplum vel mandatum allegare poterunt & Scripturis.
Doctrina quoque haec *Evangelium* transformat in *Legem*,
Christique Satisfactioni derogat, utpote qui *absolutionem*
non *per solutionem* peperit nobis & acquisivit. Ne quid
addam de multis, quibus haec sese implicat, opinio absurditatis;
quas videtis a *B. D. Eckardo adductas I. III. Diss. Gissenf. p. 159.*
Nos S. literarum ductum secuti, duas penitentiae partes *contritionem*
nempe & *fidem* statuimus. Uti enim duo sunt doctrinae
Coelestis capita *Lex* atque *Evangelium*; sic duae quoque
sunt partes seriae ad Deum conversionis. Ex lege contritio,
ex Evangelio fides. His quoque duabus partibus, continetur
summa totius praedicationis Johanniticae *Marc. I, 15. agite penitentiam & credite Evangelio*, easdemque sub

Schemate vini & olei Luc. X, 34. insinuavit Servator, acre quippe est vinum sed leniens oleum ut B. Gerbardus loquitur. Inde etiam Ambrosius de Pœnitentia c. X. infunde, inquit, vinum & oleum, non vinum sine oleo, sed quod &roveat & remordeat. Has vero partes seu quis integrales seu essentielles dicere velit, perinde existimamus. Constat de cetero sententiæ hujus veritas ex Marc. I. 15. Luc. XXIV, 47. add. 1. Sam. II, 6. Psal. CXIIX, 18. CXIX, 28. Matth. XI, 18. Jer. XXII, 21. LVII, 15. Hof. IX, 1. quibus in locis per mortificationem, percussionem, castigationem &c. contritio: per vivificationem vero, sanationem & refecionem &c. fides in Christi merito requiescens, exprimitur. Easdem in vere pœnitentium exemplis animadvertimus, utpote *Protoplastis Gen. III, 8. Davide II. Sam. XXIV, 10. Fœmina peccatrice Luc. VII, 48. 50. Publicano cap. XIII, & aliis.* Etsi autem contritionem, una cum fide pœnitentiam ingredi arbitramur, huic tamen potiores, in attingendo effectu salutari, partes, tribuimus. Datur enim contritio secundum mundum prorsusque exitialis, non alia de causâ, quam quia cum fide combinata non fuit: quacum simul ac conjungitur, incipit esse salutaris. Itaque si qui in Scripturis salulares de pœnitentia enunciantur effectus utpote *remissio peccatorum Psal. XXXII, 5. Luc. XII, 14. donatio ac habitatio Spiritus S. Es. LVII, 15. Act. II, 18. liberatio a pœnis temporalibus, aut minimum earundem mitigatio Jer. XVII, 7. 8. Jon. III, 10, immunitas a condemnatione Rom. IX, 1. Salus gratiæ & gloriæ Rom. IV, 7. 8.*, hi omnes respectu fidei Christum apprehendentis sunt intelligendi, qua sine impossibile est placere Deo Ebr. XI, 6.

§. VII. Hæc etiam fides est causa remissionis peccatorum organica, & unicum illud medium, quo gratia Dei in Christo Jesu, per quam justificandi sunt homines, nobis applicatur. Equidem de fide justificante, non eadem semper omnium sententia fuit, & multi sunt hoc tempore, qui de illa sic disputant, quasi nihil sit aliud quam obedientia mandatis Dei exhibita, aut viiæ Christi imitatio & quoddam in affectus peccaminosus

nosor dominium vid. Auctor pestilentiff. libelli de *Indiff. Relig.* s. 8. p. 8. Quæ quidem ex *Seb. Frankii, Weigelii & Praherorum* Scriptis desumpta esse docuit nos *Dn. D. Praeses in Scholis Anisanaticis Art. de Justif. Qu. III.* Neque vero nos negamus vel *Charitatem* cum *fide oportere conjunctam esse*, vel etiam *fidem* nonnunquam obedientiam in Sacris literis appellari; *formaliter* autem eam in his talibus consistere negamus. Etenim obedientia, Charitas & imitatio Christi in bonis sine dubio *operibus* consistunt & consequenter *ex lege* sunt: Fides autem & Bona Opera perpetuo sibi opponuntur in Scripturis, nec *fides* ex *Lege*, sed *Evangelio* est petenda. Ad hæc ceu *electionis, adoptionis, purificationis cordis, pacis conscientia, vitæ, salutis &c.* causa, in Scripturis adducitur 2. *Thess. II, 13. Jo. I, 12. Act. X, 43. XV, 9. Rom. V, 1. Jo. XX, 31. 1. Pet. I, 8.* quod quam non posuit charitati vel obedientiæ nostræ tribui, per se liquet. Abstineamus igitur a recolta *Anabaptistarum* sententia, & persistamus in eis, quæ ex Scripturis didicimus. Hæc enim tres fidei vel gradus vel partes assignat: *notitiam, assensum & fiduciam.* Quas eleganter complexus fuit Apostolus 2. *Tim. I, 12. scio, inquit, cui credidi, (en notitiam) & persuasus sum, (hem assensum) quod potest depositum meum servare in illum diem, hinc (quod ex præcedentibus supplendum) non confundar (habes fiduciam).* Speciatim *notitia* innuitur *Jes. LIII, 11. Jobi XIX, 25. Ebr. XI, 3. Actor. XIX, 8.* unde etiam homo fidelis dicitur *intelligens, illuminatus, sapiens,* *Eph. V, 18. Assensus* traditur *Ebr. IV, 2.* ubi *ἡγάσῃς τῆς πίστεως & τῆ λόγῃ* appellatur. Et sane credere secundum *Augustinum* est, cum assensu cogitare *Lib. de Prædest. Sancti. c. 11.* *Fiduciam* ad fidem justificantem pertinere *Pontificii* negant: & in *Concil. Trident. Sess. VI. can. 12.* latè audacter definiunt: *Si quis dixerit, fidem justificam nihil aliud esse, quam fiduciam divine misericordiæ, remittentis peccata propter Christum, vel eam fiduciam solum esse, anathemas sit.* Quæ ipsa calculo suo *Bellarminus* probat *de Justif. L. I. c. 7. & c. 5. l. c.* At vero fiduciam omnino esse fidei justificantis partem vel inde constat, quod

Scriptura eam nominat πληροφολειν Rom. II, 21. Coloss. II, 2. Ebr. VI, 11. παρηγορειν Eph. III, 12. Ebr. III, 6. i. Jo. II, 28. ὑπο-
 σασω & ἑλεγγον Ebr. XI, 1. Denique V. & N. Testamenti
 collatio id probat, nam quæ in V. T. confidentibus & fiducia;
 eadem in N. T. credentibus & fidei tribuuntur. Sic: quod
 Psal. XXXI, 1. dicitur, in Domino confido, non confundar, id
 Rom. X, 11. Apostolus sic exprimit; omnis, qui credet in Deum,
 non confundetur conf. Psal. II, ult. cum Marc. XVI, 16. it. Ef.
 XXVI, 3. cum Rom. V, 1. it. Prov. III, 5. cum Act. II, 37. nec non
 Psal. L XII, 9. cum Matth. XXI, 22. & Jac. I, 6. postremo di-
 ctum Christi Jo. XVI, ult. cum 1. Jo. V, 4.

§. IIX. Hæc ipsa tamen fiducia idoneo & convenienti
 suffulciatur objecto necesse est. Neque enim qualiscunque
 fiducia, fidem justificantem constituit, sed ea, quæ in Christum
 huiusque Sanctissimum meritum & Satisfactionem fertur. Hunc
 quippe Deus proposuit ἰλασῆριον Rom. III, 25. add. c. V, 10.
 1. Cor. II, 2. XV, 3. Col. II, 10. Jes. LIII, 56. Hic liberavit nos ab
 omnibus inimicis nostris Luc. I, 71. 74. maledictione legis, ira Dei
 ventura & aeterna morte Gal. IV, 5. 2. Theff. I, 9. Ebr. II, 14. 15.
 Hic est finis Legis ad justitiam omniconfidenti Rom. X, 4. Quic-
 quid autem Christus meruit, id nobis meruit, non sibi. Er-
 go, quod legi etiam Dei exactissime plenissimeque satisfecit,
 nostro bono fecit; etsi Reformatos inter, Piscator & alii,
 Christum pro sua ipsius persona legem implevisse docuerint. Cu-
 jus enim causa venit, id nobis ad Salutem cedat necesse est Matth.
 XX, 28. venit autem ut legem impleret Matth. V, 17. id ergo no-
 stre Salutis causa factum esse oportuit. conf. Rom. V, 19.
 Interim cum meritum Christi ad omnes pertineat, per fi-
 dem ut nobis illud ipsam appropriemus, opus est. Non
 enim fides, ut actus, aut opus nos justos facit, sed intuitu
 Christi apprehensi & relative, ut loqui amant Theologi.
 Quotquot enim recipiunt Eum, bis dat potestatem filios Dei
 fieri, quod Bellarminus ipse de fide explicat L. II. de gratia
 conf. Rom. V, 11. Gal. III, 14. Ebr. IV, 16. IX, 15.

§. IX. His autem observatis liquet non modo peccata
 remit-

remitti, sed & *justitiam Christi* nobis *imputari*. Non quasi hi actus *tempore* sint distincti; hujus enim respectu *simul* sunt: ut enim ubi ornatur homo, uno eodemque temporis articulo, & nuditas tollitur & corpus convestitur; Sic uno eodemque tempore peccatum remittitur & justitia imputatur: non etiam quasi *realiter* differant, Scriptura enim *Justificationem* promiscue, nunc per *remissionem peccatorum* ut *Psal. XXXII, 1. Actor. X, 43. Ephes. I, 7. Coloss. I, 14.* nunc per *imputationem justitiae Christi* *Rom. IV, 5. 6.* describit, & hoc ipso quod Deus homini *justitiam Christi imputat*, peccatum ipsi non imputat, sed *remittit*: sed quia eum *distincti* a nobis concipiuntur, ob *diversitatem objecti*: siquidem peccatum remittitur, non *justitia*: invicem *justitia* imputatur, sed non *peccatum*. Conf. B. Gerhard. §. 198. p. 431. Carpzov. *Isagog. p. 1300.* B. Calov. in *Exeg. A. C. Art. IX, c. 1. §. 1.* Lobeck. in *A. C. Art. IV. Diss. VII. th. 39. p. 151.* Huttenus in *LE. p. 475. a.*

§. X. Ipsum vero peccatum, cum variis considerari possit rationibus, quo respectu remitti dicatur in *Justificatione*, paucis videbimus. In omni nimirum peccato, aliud est *materiale*, habitus, inclinatio, concupiscentia, studium, opus &c.; aliud est *formale*. Et hoc posterius iterum est vel *absolutum*, vel *respectivum* in relatione ad hominem. *Illud* est *avouia* seu illegalitas, & pugna cum lege Dei; hoc est reatus seu obligatio debitam sustinendi poenam. *Priori* modo si consideratur, *avouia* est ipsa ejus forma, *reatus* vero proprietas & affectio ejusdem; *posteriori* modo ipsum peccatum seu *avouia* materiale est, formale vero est reatus. Peccatum enim attenditur ut ens concretum ac reans, seu reum faciens; sicut ergo in omnibus entibus concretis accidens ipsorum forma est; ita & peccati forma est reatus. Hic reatus denuo est vel *culpe* vel *poenae*. Posterior ex priori oritur: *Ille* est qui personam affecit & maculavit, unde & *activus* nonnunquam dicitur: *Hic* vero est, quam persona meretur ob maculam, unde & *passivus* ab aliquibus appel-

appellatur. Jam in Justificationis actu peccatum remitti-
 tur, non ut non sit, & factum infectum fiat, sed ut non impu-
 tetur. Tollitur reatus culpe non a peccato, sic ut εἰσφοῦται
 fiat εἰσφοῦται: ab hoc enim reatus est inseparabilis, & hoc
 ipso, quod quid εἰσφοῦται est, reatum & culpam attrahit; sed
 a peccatore, ita ut reatus quo antea premebatur, ab eodem
 removeatur per gratiam, & remittatur culpa non secus ac
 debitori debitum ab alio solum remittitur ut pro debi-
 tore non amplius habeatur. vid. omnino B. Carpov. in Isa-
 gog. ad LL. Symbol. p. 164. sq. Reatu culpe sublato, pœnæ quo-
 que reatus cessat. Proprie enim dicta pœna, habet relatio-
 nem ad culpam. Hac igitur sublata, tollitur quoque pœna.
 Negat hoc ex Pontificiis Bellarminus, qui L. IV. de penitent.
 cap. 2. remissa inquit culpa, non semper remittitur debitum pœ-
 næ. Conf. Concil. Trident. Sess. X. c. 14. & Sess. XIV. c. 12. de pœ-
 nis. Verum ipsemet sibi contradicit Bellarminus L. V. de
 amissione grat. & stat. peccat. quando expresse ait: Donec
 reatus non sit remissus, nunquam dicitur plene & perfecte pec-
 catum remissum, cum non solum culpa, sed & omnis pœna fue-
 rit remissa. Conf. B. Gerhardus LL. TT. p. 615. §. 125. Et sane,
 si dicendum quod res est, pugnat hoc ipsum cum omnibus
 illis Scripturæ locis, in quibus peccata plene perfecteque
 nobis remitti insinuat, ita quidem ut penitus eadem a
 facie Dei abscondantur Psal. XXXII, 1. Mich. VII, 19. deleantur
 Es. XLIII, 25. mundenur Esch. XXXVI, 25. abluantur Psal.
 II, 4. tegantur Psal. XXXII, 21. purgantur Proverb. XV.
 removeantur. Quid? quod Apostolus diserte affirmat:
 nullam esse condemnationem in iis, qui sunt in Christo Jesu
 Rom. IIX, 1. quo ipso omnis & culpæ & pœnæ reatus exclu-
 ditur. conf. Eph. V, 3. Jes. LIII, 5. Gal. III, 13. Ubi tamen di-
 stingvendum est inter actum condemnationis, & inter quali-
 tatem subjecti; aliud enim est, nihil esse condemnatione di-
 gnum in credente; aliud nullam esse condemnationem. De ho-
 mine justificato posterius affirmatur, non prius.

§. XI. Plene igitur perfecteque homini propter Chri-
 stum

stum peccata remittuntur. Quia vero Deus non injuste & contra Legem absolvit peccatorem; ideo propria justitia perfecta destituta, per fidem imputat justitiam Christi; ita ut per illam coram tribunali ejus constituatur justus, ac præmiis justitiæ dignus, perinde, ac si ab illo præstita esset *Rom. V. 17. 18. 19.* Nam, ut recte *B. Gerhardus monet T. II. p. 1033. cuicumque propter Christum, fide, datur remissio peccatorum, illi eo ipso perfecta Christi justitia imputatur, h. e. propter Christum condonatur, quod commissum, & imputatur, quod omissum. Pontificii ad justificationem tria requirunt: dispositionem, justitiæ infusionem, & peccati expulsionem: illam esse meritariam secundum congruum; in ista consistere justitiæ formam; quia ob eam peccata expellantur, & nos justii constituamur; meritum Christi autem saltem meritorie justificare, quia promeruerit charitatem, qua justificemur: nec justificare fidem, per modum instrumenti, sed duntaxat dispositive & præparative. vid. Bellarm. L. II. de Justif. cap. 2. & 3. nec non cap. 15. Disp. II. Costerus in Enchir. a p. 261 usque 271. Becanus de Justif. c. III. quæst. 3. p. 373. Accedunt Socinus Lib. IV. de Serv. Chr. c. 1. seq. Smalcicus contra Franz. pag. 104. Arminius in Resp. ad 31. art. f. 162. Episcopus Disp. XXII. th. 4. Nec abludunt Fanatici, qui per essentialiam Dei justitiam demittentem sese in homines, ibique operantem, eosdem justificari contendunt: Imputativam vero justitiam perinde ut Socinista vident, scurriliterque exagitant. vid. And. Osiander. ap. Hartknoch. H. E. Pruten. L. II. c. 2. pag. 316. 317. it. Schwencfeld vom dreysachen Leben. c. 10. Weigelius P. I. Postill. p. 173. & P. III. p. 55. Jac. Böhme ep. 3. vom Wesen aller Wesen. E. Quakeris Barcl. in Apol. ad th. VII. n. 6. pag. 134. it. Democritus, seu, quem delarvatum, noscimus, Dippelius im Del und Wein p. 109. Qui quidem omnes justificationem cum Renovatione & mystica unionione confundunt, quam, cum ad statum justificationis referre deberent, ad alium imprudenter rejiciunt. Neque vero Christus id tantum nobis meruit, ut idonei simus ad omne opus bonum & veram solidamque charitatem & Sanctimo-*

C

timoniam prestare queamus, quod Adversarii volunt; sed id quoque, ut tota illius obedientia nobis applicetur per fidem: & tam vere per imputationem in eo evadamus justitia, quam vere is pro nobis evasit peccatum. *2. Cor. V, 21.* Etenim, uti nostra peccata sunt Christi, ita Christi justitia vicissim est nostra: at nostra peccata sunt Christi per imputationem *Jes. LIII, 6.* Ergo etiam justitia Christi est nostra per imputationem. Quid multa? Justitia fidei opponitur propriae *Phil. III, 8. 9.* Justificamur enim *non habentes justitiam propriam*; sed justitiam Christi *per fidem l. c.* hoc est, justitiam fide imputatam *Rom. IV, 5. 6.* Ergo non justificamur per justitiam *inherentem vel propriam, sed alienam & imputatam.* Contra *essentialem* vero justitiam, per cuius in unione mystica communicationem nos justificari, Fanatici somniant, unum illud urgemus: quod nullibi per Justitiam vel Patris, vel Spiritus S. sed solum Christi, legitur in Scriptura justificari. Essentialis autem justitia est omnibus personis in Deitate communis.

T H E S I S I I .

R Emisionem peccatorum acceptam, sequitur in homine status gratiae, continuationem Justificationis, unionem cum Deo, *την υϊότητα*, pacem conscientiae, spem & parrhesiam precum, totam denique renovationem, ambitu suo complectens.

Εκθε-

§. I.

VOx justificationis nunc *active*, nunc *passive* accipitur. Illo modo refertur ad DEum, & est actus homini extrinsecus, qui a parte rei est ipse Deus. Deus enim justificat, dum peccata nobis non imputat, vel dum nos censet ac reputat justos, propter Christi meritum, fide apprehensum. Hic actus secundum rem a Deo ipso non differt, a nobis tamen ad modum actus concipitur, ob connotatum obiectum: perinde ut scientia, vel volitio Dei, secundum rem a Dei essentia non differt; sed tantum secundum nostrum concipiendi modum: dum scilicet essentiam Dei cum obiecto cognito concipimus, per modum scientiæ, & cum obiecto voluto, per modum volitionis. Ubi autem *passive* sumpta ad homines refertur, notat beneficii illius receptionem & emersionem e statu reatus & iræ, quod fit, eum homini a peccati tam originalis, quam actualis reatu liberato, imputatur fides ad justitiam Rom. IV, 6. 7. conf. B. Menzerus Ex. Aug. Conf. Art. IV. n. 4. th. 8.

§. II. Hanc ipsam vero justificationem *passive* sumptam, & emersionem e statu reatus ac iræ, excipit STATUS GRATIÆ, quo de, cum parce admodum in compendiis & Systematibus agatur, placet hoc loco paulo copiosius disputare. Ac B. quidem *Lyserus in Systemate*, quod ex p. 1531. & 1561. liquet, appellat *constitutionem in gratia*, monetque *illam considerari posse, vel in sese, vel ratione continuationis. In sese sumptam respicere partim Deum, qui justificando, adoptando &c. gratiam exhibeat, partim hominem, qui recipiat.* Videtur tamen aliud esse *receptionem in gratiam*; aliud *persistentiam in ea*. Illa actum dicit; hæc statum: illa fit in momento; hæc sæpe ad finem usque vitæ perdurat: in illa *passive* se habet homo, nec quicquam, præter fidem, apprehensionemque rei oblatæ, confert; in hac & ipse aliquid agit, per vires in regeneratione acceptas: illa antecedit; hæc sequitur: illa sese ad

instar causæ; hæc autem effectus habet: illa nullos admittit gradus; huic ob incrementa fidei & charitatis non repugnare videntur. Adde etiam distingvi oportere inter *regnum gratiæ* & *inter statum gratiæ*. Homo per *vocationem* invitatur ad regnum gratiæ, & simulac illuminari, convertiqve se patitur, intrat illud; nondum tamen versatur in *statu*, ut qui actum justificationis, vel in gratiam receptionis, consequitur.

§. III. Vox ipsa *status* hoc sensu ἔγγραφον non est, nisi quis forte huc trahere velit istud Ebr. IX, 8 ubi de tabernaculo dicitur, quod εἰσὼν h. e. *consistentiam habuerit*, seu perduravit. Deprehenditur tamen quia rem in Synonymis & cognatis, & nunc per τὸ ἐσηκέναι vel ἐσῆναι Rom. V, 2. XI, 20. 1. Cor. X, 12. XV, 1. 2. Cor. I, 24. nunc per τὸ ἐσηκέναι 1. Corinib. XVI, 13. Gal. V, 1. Phil. I, 27. cap. IV, 1. 1. Thess. III, 8. 3. nunc per τὸ ἐσηκέναι Col. IV, 12. insinuatur. Dicitur nonnunquam ὁμοιωθῆναι τῆς ἐλπίδος, 1. Thess. I, 3. τῆρησις τῆς πίστεως 2. Tim. IV, 10. κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν 1. Tim. I, 18. τῆρησις 2. Pet. III, 17. Ne quid de aliis multo elegantissimis formulis addam, & phrasibus, quibus status gratiæ in Scripturis exprimitur; cuiusmodi sunt: *ambulare in Christo*, sicut accepimus eum Col. II, 6. *confirmari in fide*, sicut edocui sumus vers. 7. *dominari cum Deo forti*, vel viribus suppeditis ita roborari & conformari, ut prævaleamus omnibus hostium insultibus, ne avertamur a cultu Dei, sed in eo constanter perseveremus, & fideles simus usque ad finem vitæ: *immutum esse*, & non recedere a fide & pietate, (utcunqve Satan, caro & mundus nos oppugnent) sed in eo constanter perseverare 1. Corinib. XIII, 58. confer. Psal. CXXV, 1: *manere in fide Actor. XIV, 22. Coloss. I, 23. in gratia Dei Actor. XIII, 43: retinere professionem*, i. e. fidem quam profiteamur Ebr. IV, 14. *retinere spem professionis, non vacillantes. Ebr. X, 23: stabiliri in omni sermone & opere bono*, hoc est, confirmari & corroborari in iisdem, ita ut in eis constanter pergamus & perseveremus Rom. I, 11. 2. Thess. II, 17: *non deficere vel non frangi ullis afflictionibus; sed illis non obstantibus*

bus ad finem usque perseverare *Jacob. 1, 4.* non vacillare, seu, constanter in pietate perseverare, & in statu suo persistere, nec spe sua excidere *Psal. XXVI, 2.* Ne quid addam de pluribus, quas videtis apud *Flacium in Clave, & Ravennellum in Biblioth.* Ut adeo status gratiæ summam conservationem fidei & bonæ conscientiæ, h. e. gratiæ justificationis & renovationis importet. *1. Tim. I, 19.*

§. IV. Auctor hujus status principalis est Deus, in quo stamus. *Phil. IV, 1.* & fortes sumus *Eph. VI, 10* in quem credimus *Alf. XIV, 23.* qui nos confirmat *1. Cor. I, 8.* cujus custodimur virtute *1. Pet. I, 5.* qui complet omne opus fidei, & bonum bonitatis propositum, cum potentia *2. Thessal. I, 11.* & habiles nos reddit ad omne opus bonum *Ebr XIII, 21.* qui denique auctor est omnis gratiæ, adeoque etiam continuantis, & nos perficit, instaurat, fulcit, roborat, stabilit *1. Pet. V, 10.* Is, qui promeruit, est Christus, qui Satisfactione & intercessione sua ut justificationem, sic justificationis continuationem, nobis acquisivit. Hic orat pro nobis, ne fides nostra deficiat *Luc. XXII, 32.* & ut Pater custodiat, sibi quos dedit, per nomen suum, precatur *Jo. XVII, 11.* Hic ἀγαθὸς ἔλεος ἔστι τῆς πίστεως *Ebr. XII, 2. conf. VII, 24. 25.* Hic, ne gratia excidamus, perpetuo interpellat pro nobis *Rom. IX, 34.* Ipse homo justificatus ad statum gratiæ formaliter spectatum, nihil confert, opera quippe nostra nec gratiam Dei, nec nostram ipsorum fidem conservant. Virtute Dei custodimur per fidem ad salutem *1. Pet. I, 5.* Si tamen is in tota spectetur latitudine, & cum annexis quibusdam, concurrat homo, non quidem ex se aut per se, sed per vires in regeneratione acceptas. Quorsum etiam spectant adhortationes Scripturæ, cum dicitur: *vigilate, ὡρανετε, state in fide 1. Cor. XVI, 13. state in Domino Phil. IV, 2. state in libertate Gal. V, 1.* Sic Barnabas Antiochenos adhortabatur τῇ ἀποδείξει τῆς καρδίας προσκείμεν τῷ κρημῷ *Alf. XI, 23.* Ἐπιμένειν τῇ χάριτι τῆς χάριτος *cap. XIII, 43.* Ἐπιμένειν τῇ πίστει *XIV, 22. Conf. Col. II, 5. 6. 7. 2. Tim. III, 14. Ebr X, 23.* Speciatim, quod ad unionem mysticam attinet, ipsi nos jubemur edificare, seu lapides vivi

1. Pet. II, 5. & Christo invicem adheremus 1. Cor. VI, 16. preces quoque, a Spiritu S. tum excitati, tum adjuti ad Deum fundimus: sancteque vivendo vocationem nostram & electionem firmam facimus. 2. Pet. I, 10.

§. V. Media per quæ status gratiæ introducitur, eadem sunt, quæ justificationis ipsius. Verbo enim & Sacramentis ordinarie Deus utitur, ad fidem non modo accendendam; sed etiam nutriendam & conservandam. Stant enim in Evangelio, seu per Evangelium, fideles 1. Cor. XV, 1. quippe quod est potentia ad salutem, omni credenti Rom. I, 16. & discessurus ab Ephesius Apostolus, commendavit eos Deo & Verbo Act. XX, 32. conf. Matth. XXVI, 28. 1. Cor. XI, 17. 25. 28. Ex parte hominis nihil datur nisi fides. Uti enim per fidem omnes promissiones Evangelicæ nobis applicantur; sic non nisi per fidem applicatio illa continuatur. Hinc dicimur stare τῇ πίστει Rom. XI, 20. 2. Cor. I, 24. ἐν τῇ πίστει 1. Cor. XVI, 13. custodiri ad salutem διὰ τῆς πίστεως 1. Pet. I, 5.

§. VI. Ex his liquet, quod status gratiæ nihil sit aliud, quam quædam justificationis continuatio & fluxus, vel gratiæ per Christum accepta continuata per fidem fruitio. Hanc ipsam tamen multa egregia Spiritus S. χαρίσματα & ornamenta sequuntur, quæ status gratiæ vel adjuncta vel concomitantia, non incommode dixeris. Uti enim actum justificationis, vel receptionis in gratiam ex parte Dei multa præclara excipiunt beneficia; siquidem Pater hominem justificatum adoptat: Filius eundem desponsat, Spiritus S. inhabitat; sic statum gratiæ ex parte hominis multas secum felicitates trahere, per se patet. Has inter principe loco numeramus τῆν υἱότητα, seu filiationem. Etsi enim per naturam quoque & creationem Dei filii sumus, perinde ut Angeli Job. I, 3. multo tamen haud dubie nobilior est, qui per adoptionis gratiam obtingit, filii status. Per illam bonorum temporariorum & corporalium: per hanc æternarum & spiritualium participes reddimur Rom. IX, 15. Hanc ordinis, non temporis ratione sequitur intima hominis ad Deum præsentia, quam
unionis

unionis *statum* appellare confuevimus, quippe quam ipse
Apostolus ex filiatione deducit *Gal. IV, 6.* Hæc quanto
cum iucunditatis, addo etiam utilitatis sensu conjuncta sit,
inde liquet, quod ab ipso Christo inter efficacissima gratiæ
diuinæ indicia & documenta refertur. *Jo. XIV, 23.* Etenim
Christus per fidem intime homini unitus suam passionem,
mortem, resurrectionem, victoriam, vitam, iustitiam, jus re-
gni, sacerdotii, totius denique filiationis cum eodem com-
municat *Phil. III, 10. Col. III, 3. Eph. II, 6. Jo. XVI, 33. Gal. II, 20.*
Apoc. V, 10. 20. Rom. IIX, 14. 15. 17. Accedit *pax conscientie*
cum Deo, ex ipsa justificatione promanans *Rom. V, 1. 2. sq.*
Rom. IIX, 15. Etsi enim quotidie multifariam peccamus, &
nihil nisi poenam meremur, tamen quia vel ignari, vel affe-
ctuum vehementia abrepti, delinquimus, fide autem in Chri-
stum nos erigimus, & seruo dolentes Dei gratiam implora-
mus, Mediatoris interventione adiuui permanemus in gra-
tia, adeoque venialiter peccamus, & pacem conscientiæ cum
Deo intemeratam, seruamus. Hinc sequitur *Spes firma*, &
parthesia precum, quam cum filiatione & unione mystica
arctissime coniungit Apostolus *Gal. IV, 6.* Etenim ubi per
fidem cum Deo reconciliati & in filios adoptati sumus, omnis
generis bona magna cum confidentia oramus iuxta & exo-
ramus a Deo. *Ebr. IV, 16. Rom. IIX, 32. Jac. I, 5. 6. 7.* Gemina
quippe est *fiducia*, fidei & spei, quod liquet ex *Rom. IIX, 24.* Fi-
ducia *fidei* est de bono presenti, seu quatenus presenti, non
alieno, sed ad se pertinente: *Spei* autem fiducia bono qui-
dem pariter adhæret, sed non nisi futuro, & quatenus est fu-
turum. Illa ingreditur *Justificationis altum*, daturque in ho-
mine, quando in promissiones Evangelicas pleno assensu
fertur, oblatum in iis Christum, cum omni suo merito, fir-
miter apprehendit, ejusque intuitu receptum se esse in gra-
tiam, persuasissimum habet: hæc ad *statum justificationis*
pertinet, ubi nimirum homo, memor, habere se Deum pla-
catum, Patremque in Cœlis benignum, magna cum confi-
dentia ad thronum illius accedit, & omnis generis bona
corpo-

corpori juxta & animæ salutaria, utpote incrementa fidei, spei, charitatis, prosperos consiliorum eventus, bonam valetudinem, gratiam superiorum &c. expetit a Deo piis & ardentibus precibus, certissimeque illa sibi eventura esse, confidit. *Ebr. IV, 16.* Denique tota huc spectat *Sanctificatio*, per quam renovamur spiritu mentis nostræ, novumque induimus hominem, conditum secundum Deum in justitia & sanctitate *Eph. IV, 23.* h. e. viscera miserationum, comitatem, modestiam, mansuetudinem, lenitatem; & sustinemus nos invicem, ac super omnia induimus charitatem, ceu vinculum perfectionis, denique quicquid agimus, sermone aut facto, agimus in nomine Domini Jesu, gratias agentes Deo & Patri per ipsum; interprete Apostolo *Col. III, 9. 12. 13. 14. 17.* Et si enim per bona opera nec gratia Dei nec fides conservetur, sed gratia per fidem, fides per virtutem ipsius Dei *1. Pet. I, 5.* tamen *in & cum* bonis operibus conservatur fides & gratia Dei. Mala vero opera totum gratiæ statum possunt evertere, quod ne fiat, homo per renovationis sanctimoniamque studium, adeoque removendo ea, quæ statum gratiæ fuerant corruptura, dat operam.

THESIS III.

EX hoc tamen homo per peccata mortalia prolabi, non modo totaliter, sed & finaliter potest.

Ἐκθεσις.

§. I.

Status opponitur *lapsus* *1. Cor. X, 12.* qui consideratur vel in oppositione ad statum *naturæ*, quo sensu notat primum primi hominis peccatum, conjunctum cum amissione gratiæ Dei & concreatæ imaginis divinæ ut *Rom. V, 15. 17. 18;* vel

vel in oppositione ad *statum gratie*, & sic denuo sumitur vel
 pro peccato *infirmiatis*, qui nonnullis simpliciter *lapsus* di-
 citur, ex *Jac. III, 2.* vel pro peccato *malitie*. ut *Ebr. VI, 6.* qui
 nonnullis prolapsus appellatur. Hoc sensu attenditur in
 præsentia. In Scripturis exprimitur per *ἐκλείψω τῆς πίστεως*
Luc. XXII, 32. naufragium fidei i. *Tim. I, 19. V, 12.* παραπτώ-
μα Rom. XI, 11. 12. per τὸ πῖπτεν *Ebr. IV, 11.* ἐκπίπτεν τῆς πί-
στεως 2. Pet. III, vers. 17. παραπίπτεν *Ebr. VI, v. 6.* πταίεν
2. Pet. I, 10. &c. Prolapsus ipse alius est *totalis*, quando ni-
 mirum quis in solidum excutit Spiritum S. & fidem, seu id
 fiat *ad tempus*, ut in *Davide*; vel in *perpetuum*, ut in *Saule*:
Finalis est, quando quis non tantum perdit totaliter grati-
 am, sed & nunquam recuperat. Omnis proinde *finalis*, est
 simul *totalis*, sed non vice versa: cum etiam totaliter pro-
 lapsus recipere fidem & gratiam Dei per seriam poenitenti-
 am possit. Ille esse *Renatorum*, quia talium. *Renatorum* qui-
 dem, quia irrogenitus, negative talis, non tam gratia exci-
 dit, quam nunquam in illa fuit: In quo enim quis nunquam
 stetit, ex eo *prolabi* nequit; *quæ talium* vero, quia renati exi-
 stimantur ex fide præsentia, non attendendo utrum eam sint
 retenturi, an amissuri finaliter: *hic* autem est *renatorum*
Reprobatorum, h. e. eorum, qui equidem recepti fuerunt in
 gratiam, in ea etiam steterunt, tamen ipsorum culpa ex ea-
 dem ita prolapsi sunt, ut ob finalem impoenitentiam nunquam
 recuperaverint. *Utrumque de renatis* negant Reformati.
Reprobos quippe fingunt, nunquam esse posse per fidem in *statu*
gratie, adeoque nec ex eodem *prolabi*: Sicubi in Scripturis
 testimonium fidei iisdem tribuatur, utpotè *Simoni Mago*
Act. IIX, 13. id fieri per *κατάχρησιν*: umbram quandam fidei,
 vel imaginem dari in illis, fidei appellatione indignam, ut
 loquitur *Calvinus in Inst. L. III, c. 2. n. 10. p. 338.* Electos au-
 tem Spiritum S. & fidem non modo non *finaliter*, sed ne
totaliter quidem amittere posse, ob absolutam electionis de-
 cretum. Sensum quidem fidei ab iisdem amitti posse, fi-
 dem ipsam non posse. *Voluntatem* quippe perseverandi nun-
 quam

D

quam

quam cessare in electis, etsi actus ipse nunc intensior sit, nunc remissior. Hinc *Sturmius in Diaribe de Predest. pap. 105.* Aliud, inquit, est $\pi\acute{\alpha}\rho\tau\epsilon\upsilon$ aliud $\epsilon\upsilon\pi\acute{\alpha}\rho\tau\epsilon\upsilon$, illud damus, hoc negamus in Sanctis. *Ursinus in explicat. Cateches. pag. 415.* Actum quidem secundum amitti posse, ait, sed non primum. Quod idem illustrat similitudine ignis sub cinere latentis. *Beza vero in Colloqv. Mompelg. p. 308.* Eleaum prolapsum cum ebrio comparat, qui rationem non admittat, etsi quam diu durat ebrietas, eadem sese non exerat. *Conf. Decretum Synodi Dordr. Puncto V. Art. 6. p. 370.* & alii, magno numero allegati in *fundam. Deduct. Theol. Darmstadt. f. 268. & 269.* Non multum ab hac opinione defleunt *Fanatici*, qui tam perfecte animam hominis renati recolligi, reduciqve in Deum posse, statuunt, ut nec velle, nec nolle amplius habeat. Omnia proinde absqve peccato facere posse, aut si quid commississe videatur, ad hominem tantum externum, & corpus referri oportere; nam ad Spiritum ipsum, animæqve fundum non penetrare. Sic *Origenista* cavillabantur: Sanctos in Scriptura alienam repræsentare personam, cum sibi tribuant peccatum, apud *Strigel. hypomn. ad Psal. 143. fol. 690.* De *Begardis & Beguinis* vid. *Gerson, apud Celeberr. Dn. Bücher. in Fanatic. c. 2. S. 5. pag. 33.* nec non *Osiander H. E. Cent. XIII. cap. 1. p. 347.* Sic *Weigelius in Postil. P. I. p. 108.* hominem internum, esse externus $\delta\upsilon\omicron\pi\tau\alpha$ committat, ab omni tamen peccato præservari pluribus docet. Suspecta quoqve sunt verba nonnemini: *Bey den renatis wohnt die Sünde am meisten nur im Fleisch/ und in den Gliedern/ also daß sie dorthin/nempe ins Gemüthe und herrschende Krafft der Seelen/nicht kommet/ so lange Gottes Geist im Menschen wohnt.* Contra quos uti exemplum Pauli renati, actus peccaminosos vel maxime sibi tribuentis, tum vero, quod anima $\pi\acute{\alpha}\rho\tau\epsilon\upsilon$ $\delta\epsilon\upsilon\tau\iota\mu\acute{\alpha}\nu$ sit peccati originalis & actualis iurgemus; sic contra Reformatos thesin propositam defensuri, provocamus (I.) ad oracula Scripturæ *Ezech. XIII. 26.* *Cum averterit se iustus a iustitia sua, & fecerit iniquitates, morietur in eis?*

eis? in injustitia, quam operatus est morietur. Quo in loco, licet adsit conditio, tamen non est impossibilis, teste experientia, cum omnino nulla amissio fidei fiat absolute, sed hypothetice in quantum peccatur mortaliter. Nec tantum sermonem esse de *hypocritis*, sed de *vere justis*, patet ex descriptione *justi*, in ipso textu *v. 6. 7. 8.* ex clausula *vers. 9.* *hic justus est, vita vivet.* Implicat vero hypocritam vita vivere; denique ex oppositione *justi & injusti.* Nam si hypocritice *justi* intelligerentur h. l. sermo etiam esset de hypocritice *injustis*, quod absolum. Addatur *Luc. II, 13.* ubi non de *historica & ficta*, sed *vera*, & *salvifica* fide sermonem esse, liquet, (1.) quia homines verbum suscipiunt cum gaudio, (2.) ad tempus credunt, quod derogatur iis, de quibus est sermo *v. 12.* (3.) quia tentantur & probantur. (4.) quia recedunt. Sic *Luc. XI. 24.* *immundus Spiritus dicitur exire ex homine*, quod ipsum regenerationis indicium est idem vero dicitur reverti, & primum occupare hospitium, quod nisi excusso Spiritu S. fieri non potest. Gravis inprimis vox est Apostoli *Rom. XI. 20.* *Propter incredulitatem fracti sunt; tu autem fidei stas, & v. 22.* *Vide in Te bonitatem, si permanferis, alioquin & tu excideris.* Jam, qui fracti sunt, fuerunt in arbore salutis, sed exciderunt; & qui sunt inserti, rursus possunt excindi. Quod manifesto affirmat Apostolus, cum dicit: *Evacuari estis a Christo, qui ex lege justificamini, a gratia excidistis.* *Gal. V. 4.* *Quid? quod ipse Apostolus, de se, renato, testatur: Contundo corpus meum, & in servitutem redigo; ne quo modo, quam aliis predicarim, ipse reprobus sim.* *1. Cor. IX, 27. Conf. Matth. XIII, 32. 33. XXV, 28. Rom. IIX, 13. 1. Tim. I, 19. Ebr. VI, 4. 5. X, 26. 27. Jo. IIX, 34. 1. Jo. III, 15. XV, 2. 1. Tim. IV, 1. VI, 20. Ebr. III, 6.* (II.) Probamus exemplis passim in Codice Biblico obviis ut: *Angelorum Jo. III, 44. epist. Jud. vers. 6. primorum Parentum Genes. III. Aaronis Exod. XXXII, 1. sqq. Davidis 1. Reg. III, 3. IIX, 15. Salomonis 1. Reg. XI, 9. Ninevitarum Nab. 14. Petri, Thome, Simonis Magi, Galatarum Gal. V, 4. Alexandri 1. Timoth. I, 19. Hymenei & Phileti*

phileti 2. *Tim.* 11, 18. (III.) *Rationibus.* Etenim (a.) renati indigent nova poenitentia. Ergo non sunt in Dei gratia; hæc ipsa etiam (β.) cum peccatis mortalibus consistere non potest. Nam peccatum nos dividit a Deo *Jes. LIX, 2.* (γ.) si Renati non possent deficere, irritæ forent adhortationes de gratia Dei non deserenda, de virtute colenda, de peccato, ne excutiat Spiritus S. fugiendo. Qvales leguntur *Jo. V, 14. 1. Corinb. VI, 9. Gal. V, 19. 1. Petr. II, 11. Apoc. III, 11.* Plura videbis apud B. Gerbardum T. IV. *Loc. Th. p. 385.* & B. Meisnerum in *Anthropol. Sac. Dec. II. disp. 19. Giffenium in Calv. Disp. XIII, n. 40. 41. seq. p. 171. seq.*

§. II. *Causæ* tam facilis prolapsionis sunt: (1.) quod gratia justificationis & renovationis non est absoluta, sed ordinata, seu ad certam mediorum ordinem homini observandum restricta, ipsa vero inanis sivilitas gratiæ, statui gloriæ est reservata. Jam quia ordinem a Deo præscriptum migrat nonnunquam, & deserit homo, *Luc. XIII, 24. 1. Cor. VI, 2. Ebr. III, 12.* hinc e gratiæ statu prolabitur. Accedit (2.) imperfectio renovationis in hac vita & insidiosæ peccati reliquiæ. Eti enim per gratiam justificationis liberetur homo a reatu: per gratiam renovationis a dominio, non tamen a radice & fomite: hinc lucta inter carnem & Spiritum, eo eventu, ut nonnunquam caro discedat superior; spiritumque extingvat. Nec (3.) deest suis partibus *Satanas*, circumambulans ad instar Leonis rugientis, querens, quem devoret *1. Petr. V, 8.* cribrandi cupidus *Luc. XXI, 31.* & nunquam non statui gratiæ, in quo versamur, infestus. Multum quoque (4.) prolapsionem provehit *Mundus seducens*, variis voluptatum illecebris stimulans ad peccandum. Corruptum bonos mores consortia prava *1. Corinb. XIV, 33* conf. *Psal. I, 1.* Denique (5.) illam quam maxime causatur atrocissima nature nostræ corruptio, ex qua propullulat, hominis etiam justificati in fundendis precibus, langvor. *Matth. XXVI, 40. 41. 43. 45.* poenitentia continuandæ neglectus *Apoc. II, 5.* nimia credulitas *Matth. XXIV, 24. 2. Cor. XI, 3. 2. Thess. II, 10.*

1. 70.

1. *Jo. IV, 6.* persecutionum horror *Matth. XIII, 21.* 2. *Tim. IV, 16.* divitiarum studium *Matth. XIII, 22.* 1. *Tim. VI, 10.* elatio & contemptus Fratrum *Rom. XI, 18.* securitas & torpor. *Matth. XII, 43.* obduratio cordis adversus divinas comminationes *Deut. XXIX, 18.* Paucis: Diabolus suggerit, Mundus pellicit, caro consentit, Deus permittit. Hinc prolapsio.

§. III. Habemus causas. *Prolapsus ipse fit*, per peccata malitiæ. *Malitiæ* inquam, non *infirmatis*, cujusmodi sunt, quæ ex invincibili ignorantia, vel voluntatis bona intentione ut Petri gladius in horto; conf. *Marc. XIV, 47.* vel ex Zelo cœco, vel præfestinatione affectuum, sine scandalo, sine partu feminis *Jac. I, 15.* non reclamante conscientia, emergunt. Hæc in renatis sunt venialia: Non quasi *natura* sua tam *levia* sint, ut non mereantur attendi in judicio divino, aut quasi gratiæ jacturam causari nequeant, quod Pontificii docent; vel etiam quasi in *Electis* peccata omnia sint *venialia*, in *Reprobis* autem *mortalia*, quod *Reformati* contendant: secundum legem enim omne peccatum, etiam minimum & in solo corde commissum, etiam a Regenitis, per se est mortale, quippe quæ omnibus & singulis prævaricatoribus mortem & æternam damnationem denunciat, ut ex Mose ostendit Apostolus *Gal. III, 10. & V, 21.* Adde *Matth. V, 21.* *Rom. V, 14.* *VI, 23.* *Jac. I, 15.* Venialia igitur dicuntur, quia eo ipso momento, quo committuntur veniam indivulso nexu conjunctam habent, adeoque nec gratiam Dei, nec Spiritum S. nec pacem conscientiæ & parrhesiam precum, excutiunt; quoniam persona Deo est grata, laboratque malo sibi inevitabili, & dolet propter has fordes, iisdemque ubi res postulat, fide, ac Spiritu resistit, Deique gratiam ob satisfactionem Christi implorat. Hujus generis sunt interni motus, si assensus iis non præbeatur. Hi quippe sunt mortales quia meritum, non quia actum, sicut *Viperæ* venefica natura sua *Paulo* non nocuit *Act. XXII, 5.* quo similibrem *Dannhauserus* illustrat *Phenom. IV. Hodosoph. p. 376.* Aliter res habet cum peccatis malitiæ, seu committantur per errorem in fundamento fidei, quo de vid. *Hunnius in*

ΑΙΔΟΥ. de fundam. Dissens. pap. 220. seq. seu per actionem aliquam vitiosam proæreticam. Hæc ubi homo destituito consilio, sciens, volensque perpetrat, vastant conscientiam, hominem gratiæ divinæ statu excutiunt, seu reprobis is fuerit, seu electus. Nam sicut secundum carnem vixeritis moriemini, Apostoli vox est Rom. II, 13. Negant hoc Reformati, quod supra docuimus, & electum saltem eo usque prolabi posse ut gratia adoptionis & justificationis statu excidat, aut peccatum ad mortem committat, διαφθορῶν inficiantur in Synod. Dordr. Art. VI. c. 5. Quos tamen more suo, h. e. acriter & ἀπορόμωσ, refutavit B. Menzerus de Perseverantia Sanctorum T. II. 00. p. 980. seq. a. num. 58. usque ad 218. Illud præteriri non debet Synodum ipsam vi veritatis victam l. c. concedere, quod re-nati enormiter peccantes, reatum mortis incurrant & Spiritum S. contristent & conscientiam gravissime vulnerent. Quæ omnia quam cum statu justificationis & gratiæ conciliari non possunt, res ipsa loquitur.

THESIS IV.

Quo pacto graviorem quam antea reatum, ob admissum ingrati animi crimen, & gratiæ divinæ contemptum, a relapso contrahi, certum est.

Ἐκθεσις.

§. I.

SToici quondam docuerunt omnia peccata esse æqualia. Quod si de forma generica, nempe εἰσολογία & inde pendente reatu simpliciter intelligatur, verissimum est. *Maledictus*

dictus enim, qui non manserit in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis, ut faciat ea Gal. III, 10. Scholastici multum disputant de requisitis peccati mortalis, & illa quæ per ignorantiam committuntur, ab omni reatu liberaliter eximunt. Certe ad *voluntarium* tam multum illi requirunt, ut prorsus sit impossibile a religiosis in Papatu peccatum mortale committi posse. At vero omne peccatum, hoc ipso, quod est peccatum, reatum attrahit. Quid levius nostro iudicio, quam ingenua nobis corruptio, quam Peccatum Originis appellare confuevimus, utpote non *culpa* nostra, vel studio *attracta*, sed cum natura ipsa a *Parentibus accepta*? Interim tantum ea reatum advehit, ut hujus intuitu omnes promiscue homines *in Christo* filios iræ pronunciet Apostolus *Eph. II, 3.* Ergo quæ illegalitatem, deflexionemque a norma, & sequentem ex eo reatum, omnia peccata sunt paria. Interim disparia sunt comparate, & quando inter se conferuntur. Hinc igitur non nulla peccata assimulantur rebus *levissimis* e.g. *culicibus* *Matth. XXIII, 24.* *festucis* *Luc. VI, 41.* *hesitationibus*; *alia gravis* *simis*: *camelis, erabibus, prolapsionibus.* Et vero quis neget, peccatum ex ignorantia commissum, levius esse *probaretico*? *Servus enim sciens voluntatem, & non faciens, duplo vapulabit* *Luc. XII, 47.* Duplex poena reatum duplicem arguit. Quis dubitet gravius peccare, qui Patrem, quam qui servum occidit. Hinc etiam pro diversitate peccatorum & contracti per eadem reatus, dantur gradus poenarum in inferno. *Sodomitis & Gomorrhæis tolerabilibus futurum erit in die extremi iudicii, quam Chorazin & Bethsaida* *Matth. XI, 24.* Ipsa vero differentia graduum in peccatis variis rationibus conciliatur. *Primo* quidem ratione *cause efficientis*: fidelis gravius peccat quam infidelis: Nam *qui suis, in primis domesticis, non prospicit, hic sibi abnegavit, & infideli deterior est.* *1. Tim. V, 8.* (2.) Ratione *cause impellentis*: Gravius peccat, ex cupiditate meraque malitia qui peccat, quam qui ex necessitate vel metu periculi. Sic si quis ob unicam drachmam viatorem jugulaverit, aut exiguo pretio emptus patriam prodiderit, nequior est, quam si

si ingenti mercede vix tandem illectus, hoc facinus patraverit. Peccare enim ob rem leviculam indicium est animi ad scelus omne projecti, & qui Dei amorem & metum rebus nihili, postponat. Pomum edere res quidem levis est; sed quanto levior, tanto gravius crimen fuit Adami, qui ob rem tantillam non dubitavit rebellare in Deum Creatorem & Patrem, & diabolo potius morem gerere, quam Deo. (3.) *Ratione objecti*, partim *personalis*, siquidem gravius peccat, qui Deum blasphemat, quam qui proximum conviciis lacerat; partim *realis*, siquidem gravius peccat qui Scripturam, quam qui monetam adulterat. (4.) *Ratione Normæ*. Adamus totam Legem transgressione sua violans, atrocius haud dubie peccatum admisit, quam qui pomum vel pecuniam est furatus. (5.) *ratione principii agendi*, siquidem qui data opera & elato, ut loquitur Scriptura, *brachio* contrahit Domino, graviorem reatum contrahit, quam qui ex infirmitate, vel affectuum vehementia peccavit. (6.) *Ratione actus formalis*, gravius est peccatum, quod *perficitur*, quam quod *cogitatur*; quod in *facto*, quam quod in *dicto* consistit, quod *committendo*, quam quod *omittendo* perpetratur. (7.) *Ratione adiutorum*, gravius est *manifestum* præ *occulto*, ob emergens ex eo scandalum: gravius quod *defenditur*, vel saltem *excusatur*, quam quod *agnoscitur* & *deprecatione* seria *expiatur*. Levius est id, quod remitti potest, eo, quod remitti non potest. Huc spectat, quod in thesi posuimus: relapsi hominis peccatum, per repetitionem & ingratitude aggravari: ita, ut, etsi prius peccatum non imputetur denuo, ratione effectus, tamen illud redeat quodammodo, augeatque reatum. Etenim *ingratitude* ingens peccatum esse, Deoque maximopere in visum, nemo, qui Scripturas recte inspexerit, inficiabitur. *Pavulus* iis peccatis annumerat, quibus ultimis temporibus orbem maxime infestatum iri, Spiritus prædixerit 2. *Tim. III. 2.* *Auctor libri Sapientie* inter vitia gentilium multo atrocissima rejicit c. *XIV. 26.* De hoc *David* *Psal. XXV. 12. 13. 14.* de hoc *Jojada* summi Sacerdotis filius 2. *Chron. XXIV. 22.* de hoc
Chri-

Christus ipse *Psal. XLI, 10.* mirum quantum conqueffus est. Idem quin relapsis eveniat dubitari non debet. Recte *Bernbardus Serm. 2. in cap. jejun. col. 92.* *Gratiarum cessat decursus, ubi non fuerit recursus; & ad Imericum: Spiritui, inquit, gratia contumeliam facit, qui beneficium dantis gratia mente non suscipit.* Hoc tamen sese peccato, nihilominus relapsus quilibet obligat, dum, qui per Sanctioris vitæ studium, gratam Deo mentem probare debuerat, peccatis mortalibus Eundem denuo lædit, gravissimeque offendit. Etenim quilibet ex mera gratia peccatorum remissionem consecutus, hoc ipso ad charitatem Deo & Proximo exhibendam tenetur. Est enim adoptatus in filium: ergo tanquam filius præstare debet obsequium. Inhabitatur a Deo: ergo ne hospitem peccatis suis offendat, par est. Gratiâ consecutus est a Domino: eandem ergo ut aliis impertiat, est æquum. *Annon oportebat te misereri conservi tui, ut ego misereretur tui?* iuxta Heri sententia est. *Matth. XII, 33.* Hinc jubemur *περισσέειν ἐν πίστει, ἐν ἐὐχαριστία Col. II, 7.* ita ut pax Dei, palmam ferat in cordibus nostris, per gratitudinem c. III, 15. Hanc, qui non præstat, nec fidei efficaciam per operum bonorum ubertatem probat, is cæcus est, & oblitus, sese a veteribus suis peccatis repurgatum fuisse *2. Pet. I, 9.* Omnia igitur peccata malitiæ, a relapso commissa voluntarie, rationem quandam ingratiitudinis habent, quod relabendo contemnuntur velut acceptum antea remissionis peccatorum beneficium. Multum vero hic disputant Scholastici, speciatim *Thomas P. III. q. 88. disp. 22. Art. 1. & Gregorius de Valentia T. IV. OO. disp. VII. q. 4. puncto 2. fol. 49.* an hæc ingratiitudo, speciale peccatum censeri debeat? quod quidem ipsi negare sustinent, nisi ea intentione committat relapsus, ut gratia Dei & beneficium ante acceptum vilipendatur. Sine conditione hac non nisi materialiter adesse ingratiitudinem statuunt: h. e. non peccatum aliquod peculiare, specificum, & ceteris contradistinctum, sed accedens aliquod, omnia peccata transcendens, vel peccatis malitiæ ad hærens. Quodsi vero accedat intentio, tum adesse formalem

E
ingra-

ingratitude. Nos nihil arbitramur obſtare, quo minus in relapſu, formalem intervenire ingratitude, putemus. Illa enim, quam Scholaſtici requirunt intentio, ad ingratitude formale non pertinet, neque enim eandem vel in Davide, vel in ſervo nequam ad fuiſſe, evinci poteſt, qui tamen ingratitude a Deo uterque inſimulati fuerunt. Sufficit igitur, ſi quis obligationis immemor, malum pro bono reddat, nec debitam pro acceptis gratiam referat. Cujusmodi cum in omni relapſu eveniat, *formaliter ad eſſe ingratitude*, non eſt cur dubitemus. Quotopere autem per hanc lædatur Deus, hinc patet, quod omnium ſuorum operum & beneficiorum ultimum, habet ſcopum, ſui ipſius gloriam. *Prov. XVI, 4. Apoc. IV, 11. Ephes. 1, 6. 12. 14.* Hoc igitur ubi per ingratitude creatura rationalis excidit, quin atrox attrahatur reatus, fieri non poteſt.

THESIS V.

Sunt etiam, qui priora denuo peccata homini relapſo imputari, exiſtunt, nec deſunt, quas ſua pro ſententia afferant rationes; nos tamen non imputari probabilius judicamus.

** Exordis.*

§. I.

Non eadem eſt omnium de hoc argumento ſententia. Nonnulli putant, extinctam ſemel obligationem, non quidem revivificare amplius, propter poſtrema tamen *crimina*

mina (ut Prosper loquitur) affici hominem ea morte, quæ ei, propter ea, quæ remissa erant, debebatur, *Vid. Grot. in Not. ad Matth. XIIX, 35.* Sed recte hic respondet *B. Calov. in Bibl. Illustr. N. T. f. 352.* quæ alis hæc foret culpa & pœna condonatio, si & pœna quæ ob culpam remissam debebatur, exigenda sit & exigatur, ut ut novis accedentibus delictis? Sunt deinceps, qui hominem relapsum, priorem in reatum profus recidere, eundemque, si absque pœnitentia decedat, iisdem suppliciorum infernalium gradibus, excruciantum esse existiment, ac si nullam unquam in omni vita, peccatorum remissionem fuisset consecutus. Hanc tuentur sententiam *Gregorius M. L. IV. Dialog. c. 60.* Si hoc, inquit, quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus, & illud rursum exigatur, quod nobis jam per pœnitentiam dimissum fuisse, gaudebamus. *Euthymius in Matth. cap. XIIX.* Nisi erga nostros debitores misericordia usi fuerimus, subvertemus etiam, quæ nobis supplicantibus remisit, & postmodum omnium pœna a nobis, sine ulla comparatione expetentur. Idem sentiunt *Beda Theophylactus in l. alleg. Augustin. L. de Baptism. c. Donatistas. c. 12. Basilius in reg. brev. interrog. 4.* Denique *Gerhardus in Explic. Evang. elencht. p. 1233.* consensum hic dari Patrum unanimem, opinatur. *Grotius* tamen veteres manifesto hic dissentire c. l. commemorat, quo de constabit inferius. Interim his accedunt e Scholasticis *Hugo de S. Victore T. III. l. 2. part. 14. de Sac. fid. p. 503. Gratianus distinct. IV. de pœnit. c. divina S. sed his. Lombardus studioso lectori iudicium relinquit IV. dist. 22. l. B. E. Noftris M. Chemnitius in Harmon. c. XCIII. fol. 109 a b. Gerhardus l. c. Feurborn. OO. LL. p. 266. sq. G. Kenigius in Vind. S. S. disp. 30. LIV. p. 579.* forte etiam plures.

§. II. Plerique omnes recipiunt sese ad illud: *Ezech. XIIX, 24.* Si averfus fuerit justus a justitia sua, & fecerit iniquitatem, secundum omnes abominaciones, quas fecit impius, numquid vivet? omnis justitia ejus, quam fecit, non commemorabitur, propter pravaricationem & peccatum suum; propter ipsa, inquam, morietur. Addunt Parabolam *Matth. XIIX, 32.*

Ex qua G. Kenigius l. c. urget τὸ ἔργον, quo talis instituitur, ἀπόδοσις: sicut Rex, servi sui, ad misericordiam ipsius confugientis, misertus est, & debitum remisit; is vero in conservum suum saviendo, herum suum irritavit, ut traderetur tortoribus, usque dum debitum exsolveret, a quo tamen antea erat absolutus v. 23. Eodem modo v. 35. faciet Pater Cœlestis h. e. resipiscentibus & ad suam misericordiam confugientibus, remittet quidem peccata; ita tamen, ne deinceps relabantur, aut nominatim in fratres suos sevant, alioquin ob precedentem etiam culpam plenariam remissionem efflagitabit. Idem urget: hominem relapsum irritum reddere omnes causas remissionis impetrata. Ergo & remissionem ipsam facere irritam. l. c.

§. III. Quæ etsi speciosa esse admittimus, tamen peccatum semel remissum non denuo imputari, vero magis congruum judicamus, idque (1.) quia remissio peccatorum in Scripturis ita describitur: quod Deus peccatorum nostrorum, oblivisci, non amplius meminisse, post tergum ea rejicere, in profundum maris objicere, ac instar nubis delere velit. Ezech. XLIX, 33. Jer. XXXIIX, 17. Mich. VII, 19. Jer. XLIV, 22. Quibus per emphaticis loquendi formulis peccatorum abolitio plenaria, & annihilatio quædam infinuatur: utpote quæ evanescant prorsus, abeantque in fumum. Addo abjectionem in profundum maris, in Scriptura, (quod patet ex Jer. LI, 63.) ejusmodi submersionem notare, quæ reditum omnem & emersionem exciudat. Emergerent vero & reviviscerent quasi peccata nostra, si denuo imputarentur relapsio. (2.) Quia remissio peccatorum non imputatur sub conditione futuræ obedientiæ. Fuisse nonnullos, qui hoc statuerant, Grotius tradit; sed nomina eorum non adjicit. Neque vero usquam Scriptura remissionem sub illa conditione fieri tradit; etsi novam obedientiam, seu fructum fidei & justitiæ, ab illis, qui remissionem adepti sunt, in documentum gratitudinis, ac ne gratia vicissim excidant, per peccata foedantes conscientiam, requirat, ut recte Noster Calovius monet l. c. addens servo nequam simpliciter ab hero remissum fuisse debitum: ergo & simpliciter a

Deo

Deo nobis condonari peccata. Et vero si non nisi sub conditione futuræ obedientiæ, homo recipitur in gratiam, num vera cadere in reprobos peccatorum remissio potest, quum Deus eos certo relapsuros esse prævideat? Quid? quod (3.) necessarium Legis & Evangelii discrimen, nostræ patrocinari sententiæ videtur. Illius enim promissiones homini offeruntur sub conditione perfectæ obedientiæ *Lev. XIX, 5. Luc. X. 28.* Evangelicæ præter fidem nihil exigunt: *μόνον πισεύς, tantum crede, vox Servatoris est. Marc. V, 36.* Exceperit quis cum Königio l. c. p. 583. *Nullam tamen remissionem peccatorum fieri absolute, sed intuitu fidei, quæ per charitatem sit efficax.* Respond. Omnino remittitur peccatum intuitu fidei, sed presentis, & illius, quæ actu adest: non futuræ, aut continuandæ in statu. Nam, ut *Thomas* non incommode loquitur *P. III. q. 88. Art. 1. f. 205.* *Deus non remittit homini postmodum peccaturo, secundum præscientiam suam, sed solum secundum presentem justitiam (rectius fidem.) Præter enim se pro his peccatis eternaliter puniturum esse, & tamen facit eum presentialiter justum.* Inprimis urgemus (4.) quod dona Dei sunt ἀμεταμέλητα *Rom. XI, 29.* in quibus vel principe loco memorari debet remissio peccatorum *Ephes. II, 4. Tit. III, 4.* Hoc ipsum adeo verum est, ut ipsi etiam dissentientes remissionem peccatorum ex parte Dei ratam, firmamque esse admittant. *Vid. Feurborn. l. c.,* Diserte Königius: *Stat firmum. peccatorum remissionem semel concessam NB. nullo modo a Deo labefactari aut revocari.* Idem tamen scribit antecedente §. 8. *Remissionem peccatorum per m. lesicta contra conscientiam designat a annullari & tolli; ita ut priora etiam peccata, illis peccatoribus imputentur, per nde, ac si nunquam fuissent remissa: Quæ quidem, quomodo conciliari possint, non video: pugnat enim aliquid nullo modo labefactari & revocari a Deo, & tamen annihilari & tolli. Quæ nullo modo Deus revocabit remissionis gratiam, & tamen priora imputabit peccata, perinde ac si nunquam fuissent remissa? Scilicet, sic & remissa erunt peccata, & non remissa.* *Remissa* quidem, quia remissio

nullo modo a Deo labefaciatur, vel revocatur; non remissa erunt, quia ceunungquam remissa denuo imputantur. (5.) Si per peccata mortalia, remissio, prius accepta, irrita redderetur, tum vero incredulitas nostra tolleret fidem Dei, quoniam annihilaret, & tolleret actum remissionis a Deo institutum. Ut autem nulla hominum incredulitas facere potest, ut influxus causarum, quæ ad priorem actum justificationis concurrerunt, realis, ex *facto*, infestus fiat; ex *actu* nullus: sic, ut effectus earum, ipsa scilicet peccatorum remissio, annihiletur prorsus & tollatur, nulla hominis prolapsio facere potest. (6.) Nullibi Deus in Scriptura relapsus peccata semel remissa vel exprobrasse legitur, vel denuo imputasse. Relapsus fuit David, populum numerando, eo etiam nomine castigatus fuit a vate, prioris tamen adulterii & homicidii non est injecta mentio. 2. *Sam. XXI. V. 16.* Sed & Magistratus civilis, reo, peccata semel condonata, non denuo imputat, vel eo nomine multam indicit, etsi ob intervenientem ingratitude[m] poenam exasperet. (7.) Postremo, ne soli hanc fovisse sententiam videamur, tuemur nos auctoritate & testimoniis, tum Patrum; tum Scholasticorum; tum vero Theologorum clarissimorum. Patres inter Chrysostomus homil. *XL.*, ad Pop. *Antioch.* Non est, inquit, sicut homo, Deus, nec enim exprobrat preterita, ap. Gregor. de *Valentia* p. 1647. Prosper in resp. ad object. Gallor. resp. 2. qui recedit a Christo, & alienatus a gratia, finit hanc vitam, quid, nisi in perditionem vadit: sed non in id, quod remissum est, recidit, nec pro originali damnabitur ibid. l. c. Gelasius Papa: divina, inquit, clementia peccata in ultionem ulterius redire non paritur, 23. qv. 4. c. *fillic.* add. in c. divina 4. de poenit. E Scholasticis nobiscum faciunt Biel *IV. sentent. dist. XXII. qv. un. Art. 1. 2.* Scotus *IV. sentent. dist. XXII. qv. un.* Thomas *P. III. OO. Theol. Art. 1. q. 88.* Horum vestigiis reliqui insistant. Hinc Dionys. Carthus. in c. *XII. Matib. p. 66.* Communiter jam tenetur, peccata dimissa non redire eadem, nec quoad culpam, nec quoad poenam directe & integre & c. Accedunt inpr. Gregor. de *Valent.* l. c. *Salm. T. VII. tr. 13. B. Barrad. T. II. l. 40. c. 38.*

p. 735. *St. ap. l. in Prompt. Mor. p. 557. it. Ludolph. Caribus. Eccius, Cofferus, Pelbart, Granatenfis, Brungenfis, aliiq. allegati ap. Gerhard. in Explic. Evang. Elencht. p. 1232. E Nostracibus primo loco nominamus D. Lutherum, cujus verba a B. Henr. Müllero Rosoch. & adducta & approbata merito allegamus. Sic autem Müllerus in der Evangel. Schluß = Kette/ ad verba: & tradidit eum tortoribus &c. commentatur pap. 195. seq.* Der Zweck Christi ist hier nicht/ zu lehren/ daß Gott die Sünden/ die er einmahl vergeben/ nachgehends wieder straffe/ sondern/ daß man nach dem Exempel Gottes/ seinem Bruder vergeben soll seine Fehler. Man weiß wohl daß die Gleichniße nicht weiter hinaus müssen gezogen werden/ als so weit ihr vornehmstes Absehen erleiden mag. Lutherus spricht: Daß hierüber die Sophisten pflegen zu disputiren: Ob die Sünde wieder kommt/ die da zuvor vergeben ist/ laß ich fahren/ denn sie wissen nicht was Vergebung der Sünden ist/ meinen es sey ein Ding/ das da im Herzen klebe/ und stille liege/ so es doch eben das ganze Königreich Christi ist/ das da ewig währet/ ohne aufhören. Denn gleich wie die Sonne nichts desto weniger scheineth und leuchtet/ wenn ich schon die Augen zuthue; also steht dieser Gnaden = Stuhl oder Vergebung der Sünden immerdar/ ob ich schon falle. Und wie ich die Sonne wieder sehe/ wann ich die Augen wieder aufthue; also hab ich Vergebung der Sünden wieder/ wenn ich aufstehe/ und wieder zu Christo komme/ darum soll man die Vergebung der Sünden nicht so enge spannen/ wie die Narren traumen. Hæc Lutherus. Kurz/ so spricht der Herr: Ich wil gnädig seyn ihrer Untugend/ und ihrer Sünden/ und ihrer Ungerechtigkeit wil ich nicht mehr gedencfen. *Ebr. VIII, 12 Sapiienti satis. Huic suffragatur sententiæ B. Calovius Noster, qui cum in Bibl. illustr. differentiarum opiniones ex Grotio retulisset, subjungit: Nihil definit Grotius: sed postrema hæc sententia omnino probabilior est: nempe, remissa semel peccata non per se puniri, sed indirecte, & per consequentiam quandam, quatenus eorum condonatio auget culpam sequentem & pertinaciæ, & ingrati ani-*
mi

*micrimine. Qvam nostram supra fecimus. Consentiant e Reformatis Zanchius T. VII. OO. Theol. p. 237. Polanus in Syn- tagm. L. VI. c. 36. p. 363. Lubbertus Partit. Theol. L. 1. pag. 172. Janfenius in Harm. Sibrandus c. Vorst. n. 515. aliique. Ad ar- gumenta dissentientium, & illud inpr. Ezech. XVIII, 24. brevi- ter respondemus: loqui Dominum de justitiis, quas homo ipse fecerit, adeoque de justitia *inharente* & propria, a qua ad *imputatam*, hujusque effectum, male concluditur. Utiqve operum, si qua fecit bona, relapsus, Deus non meminit; in- terim Justitiæ Jesu Christi per fidem antea revera imputatæ, eatenus recordatur, ut intuitu ejus concessam semel remisio- nem peccatorum, non revocet. Itaque hic locus nihil am- plius evincit, quam quod e statu gratiæ per peccata malitiæ prolabatur, quod supra concessimus. Ad locum *Matth. XIX.* Mulleri commentarius sufficit. Quod ad tertium *Königii* ar- gumentum spectat, totum illud conceditur de Justificationis *continuazione & fluxu*. Hic utiqve per gravem relapsum impe- ditur & sistitur: acceptum interim beneficium non profus annihilatur, sed ut *Zanchius* loquitur: *quæ peccata semel remissa sunt, ea in perpetuum remissa manent.* Quin imo, uti nullus hominis relapsus facere potest, ut *causæ* illæ quæ in priori ju- stificatione *actu* influxerunt, non influxerint; sic nec *effe- ctum* ex causis in actu positis & non impeditis, resultan- tem tollere, aut irritum reddere possunt,*

Tantum.

*Q*vos pariat fructus constans industria,
 BECCI,
 Qvam nunc evulgas, pagina docta, docet.

CL. DN.M. RESPONSVRO ob singularem in literis contentionem, & morum probitatem, sibi commendatissimo, eruditum specimen ex animi tota mente gratulaturus, scrib.

P.ÆSES.

5
01 A 6592

ULB Halle
003 106 357 3

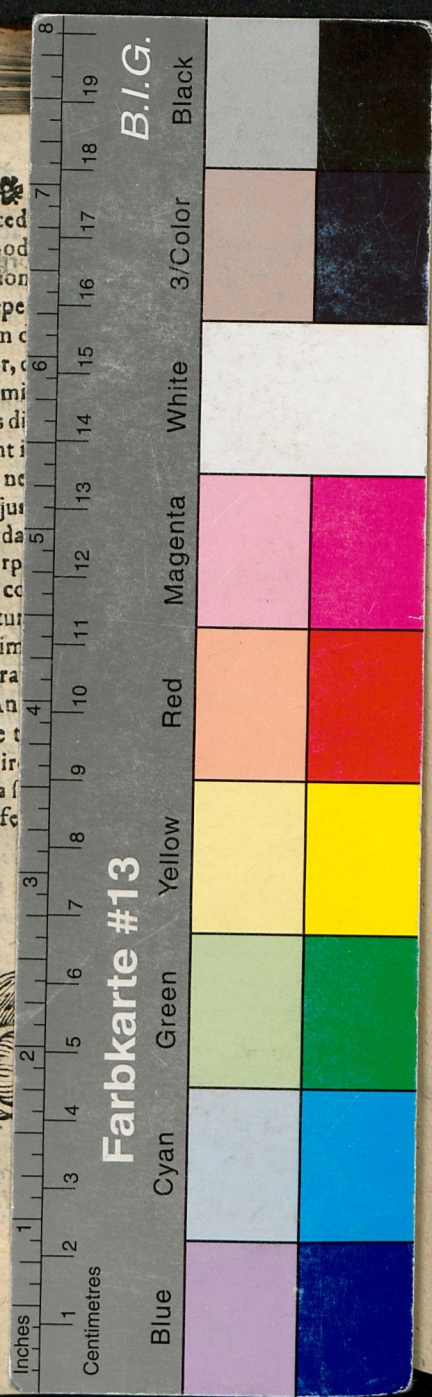

V. 17

1380.

Q. D. B. VI

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO AVGVSTO,
PRINCIPE REGIO, ET ELECT. SAXON. HEREDE
ETC. ETC. ETC.

QVAESTIONEM:

AN PECCATA, SEMEL
REMISSA, HOMINI
RELAPSO DENVO
IMPVTENTVR?

SVB MODERAMINE

DN. GOTTLIEB VVERNSDORFI,

S.S. Theologiae Doct. & Prof. Publ. Extraord.
nec non Coll. Phil. Adi.

*Patroni, Praeceptoris, & studiorum suorum Ampli-
ficatoris, omni observantiae cultu aeternum
prosequendi,*

PRO D. LVTHERI CATHEDRA
ANNO ACADEMIAE SECVLARI c15 15 ccll.

Ad d. Septembr.

PVBLICE VENTILABIT
RESPONSVRVS-AVCTOR

M. GEORGIVS THEODORVS Bess/
Onoldinus.

VITEMBERGAE, EX OFFICINA GERDESIANA.

